

Sevärdheter

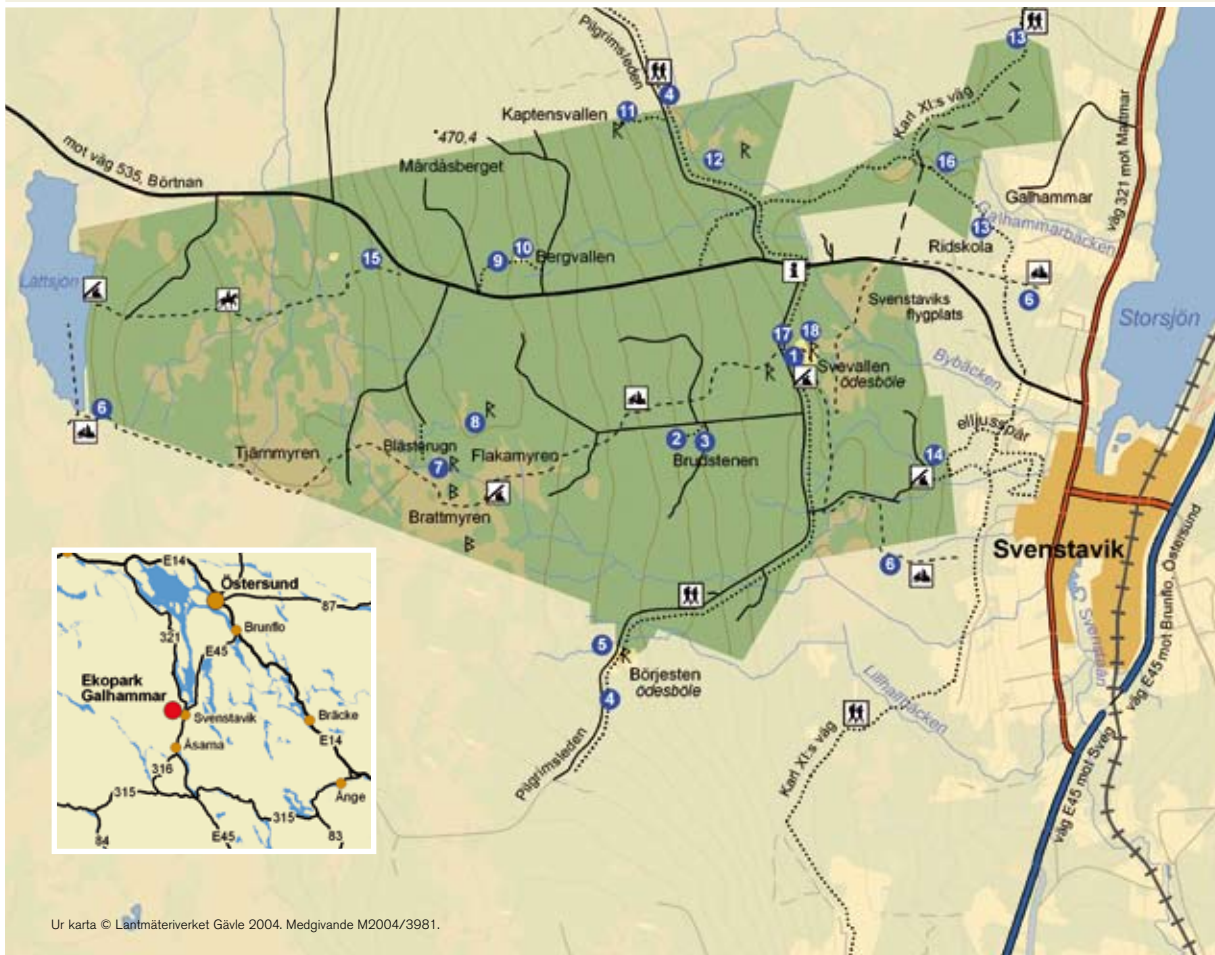
- 1 Svevallen ödesböle** är en boplatz som övergavs redan på medeltiden – troligen omkring 1350 då pesten kom till Jämtland. Än i dag syns rester av odlingsrösen och gamla åkrar. Svevallen är en vacker rastplats med utsikt över blommande ängar och en gammal fåbod. Här står också en stenbänk till minne av ekoparkens invigning.
- 2 Brudstenen** står längs den gamla pilgrimsleden. Här rastade folket från Åsarna på sin långa väg till kyrkan i Berg, innan Åsarna fick ett eget kapell. Det finns flera sägner om hur stenen fick sitt namn. En av dem handlar om en brud som tappade sin vigselring då hon satt och vilade vid stenen.
- 3 Tjärdalar** finns rester av på två platser i ekoparken. Här ser du spår av den trattformade plats där veden packades och eldades, och anar var tjärstocken låg i slutningen nedanför, där den heta tjäran rann ut. Att bränna kådrika tallstubbar för att få fram tjära är ett gammalt hantverk i Sveriges skogsbygder.
- 4 Pilgrimsleden** är en medeltida vallfartsled, där pilgrimer än i dag vandrar för att komma till Olaf den Heliges grav i Trondheim. Pilgrimsvandringar görs av många olika skäl, men förr i tiden var många ålagda av kyrkan att genomföra vandringen för att sona synder och brott.
- 5 Börjestens ödesböle** är ekoparkens andra medeltida boplatz, även den övergiven sedan 1300-talet.
- 6 Skoterleden** som korsar ekoparken förbinder lederna mellan Oviksfjällen och södra Jämtland.
- 7 Blästerugnen** användes förr för att skilja järnet från myrmalmen. Rester av den runda stenugnen syns än i dag, med stenar som har svartnat av eld. Dessutom finns en gammal kolningsgrop och flera slagghögar. Järnframställning är en viktig konst som varit känd i Jämtland under närmare 2000 år.
- 8 Blästplatsen** är en gammal järnframställningsplats med två gropar på cirka tre meter i diameter. I vällen omkring dem finns svarta slaggrester.
- 9 En kolbotten** syns här som en plattad cirkel på marken och en bit ner i jorden kan du hitta rester av kol. Kolmilor anlades flitigt i skogarna från förra sekelskiftet och fram till 1940-talet. Genom att bränna ved i runda högar, kolbottnar, och täcka dem med jord för att stänga syret ute, fick man fram det åtråvärda kolet.
- 10 Bergvallen** är en av ekoparkens tre övergivna fåbodar. Här tillbringade kreatur och fåbodkvinnor somrarna ända in på 1900-talet.

Ekopark Galhammar

0 0,5 1 1,5 2,0 2,5 km

- Informationstavla
- Vandringsled
- Vindskydd
- Fornlämning
- Ridled
- Skoterled
- Sevärdhet
- Ekopark
- Sankmark/myr
- Öppen mark
- Bebyggelse
- Mark utanför ekoparken
- Riksväg
- Länsväg
- Väg < 5 m
- Enskild väg
- Enskild sämre väg
- Vandringsled

Ur karta © Lantmäterverket Gävle 2004. Medgivande M2004/3981.

- 11 Kaptensvallen** är ett gammalt militärboställe som numera ligger öde.
- 12 En blästplats** med ytterligare en blästerugn och högar av svarta slaggrester går att se här.
- 13 Karl den XI:s väg** lär ha varit konungens resväg en gång under 1600-talet.
- 14 Skogsfru** är en liten vit orkidé som dyker upp där det behagar den och sedan ofta försvinner spårlost. Men här i den fuktiga granskogen blommar den i juli–augusti varje år.
- 15 Ridvägen till Lättsjön** är 2,5 kilometer och går genom solöppna gamla tallskogar och över fina små skogsbäckar.

- 16 Galhammarbäcksravinen** är en djup ravin med ett plockepinn av fallna granar och tallar. I den fuktiga gammelskogen finns många exklusiva arter; trädbrosklav i grangrenarna, blackticka under grova fallna träd och tretåig hackspett som hackar i ringar runt stammarna.
- 17 Domäntallarna** är ett tiotal stolta, gamla tallar med cirka 400 år på nacken. De skyddades redan 1937 och fick då brickor med Domänstyrelsens emblem.
- 18 Spår av medeltida jordbruk** syns här i form av odlingsrösen och terrasskanter från åkrar som övergavs intill ödesbölena på medeltiden.

Allemansrätten – frihet under ansvar!

Allemansrätten är en förmån som tillåter att vi rör oss fritt i skog och mark så länge vi tar hänsyn till växt- och djurlivet. Grundregeln är att inte störa – inte förstöra. Du får gärna tälta något dygn, plocka icke fridlysta blommor, svamp och bär. Du får även elda om det inte finns risk för brand, men glöm inte att släcka ordentligt efteråt. Mer information om allemansrätten kan du få av Naturvårdsverket på www.allemansratten.se

Vad är en ekopark?

En ekopark är ett större sammanhängande skogslandskap med höga naturvärden och naturvårdsambitioner. En ekopark är minst 1000 hektar stor och minst 50 procent av den produktiva skogsmarken används som naturvårdsareal. I ekoparkerna styr de ekologiska värdena över de ekonomiska.

Detta är Sveaskog

Sveaskog är Sveriges största skogsägare, med 15 procent av den produktiva skogsmarken, och en ledande leverantör av timmer, massaved och biobränsle. Företaget arbetar dessutom aktivt med markaffärer och tillhandahåller jakt och fiske samt mark för lokala företagare inom naturbaserad turism.

Skogen är kärnan i Sveaskog och företagets vision är att vara främst på att utveckla skogens värden. Genom att förvalta skogen föredömligt och arbeta lönsamhetsinriktat och med miljöhänsyn bidrar Sveaskog till en långsiktigt hållbar utveckling. Sveaskog ska ge ägaren avkastning på skogskapitalet och vara en föredömlig arbetsgivare och affärspartner. Företaget satsar långsiktigt på forskning och utveckling och för en aktiv dialog med intressenter.

Verksamheten är decentraliserad och finns över hela landet. Koncernen omsätter cirka 6 miljarder kronor och har 730 anställda. Sveaskog ägs av svenska staten.

För mer information:

www.ekopark.se, www.sveaskog.se eller Sveaskogs kundcenter 0771-787 100

West Studios • Foto: Kurth Rodhe • Tryck: Atta45 Tryckeri AB • Juni 2008

MIXED SOURCES Produktgrupp från välsködda skogar och annat kontrollerat ursprung www.fisc.org Cert no. SGS-COC-004069

SVEASKOG

Ekopark
Galhammar

SVEASKOG

Välkommen till Ekopark Galhammar och Sveaskog

I Jämtlands län, strax väster om Svenstavik, ligger Ekopark Galhammars blomstrande skogar. En mångfald av orkidéer och frodig växtlighet lyser upp mellan granarna, tack vare markens kalkrikedom. Området är också berömt för sin stora variation av olika skogsmiljöer. Här kan du vandra från grannaturskogar där träden står skäggiga av lavar till ljusa aspskogar där gråspetten trummar om våren.

Ekoparkens skogar har varit bebodda åtminstone sedan medeltiden och här finns många lämningar från våra föfäders liv. Även i dag rör sig många människor i markerna för att vandra, rida, plocka svamp, jaga eller åka skidor och skoter.

Lättsjön

Sveaskogs ekoparker

– för naturen och människan

Sveaskogs ekoparker är stora sammanhängande landskap med höga naturvärden och naturvårdsambitioner. Här arbetar vi för att bevara, återskapa och utveckla höga naturvärden. Minst hälften av den produktiva skogsmarken används för naturvård. Skogsbruk bedrivs i de flesta ekoparker, men anpassas till områdets natur- och kulturvärden. Ekologiska värden styr över ekonomiska, och samtidigt sätts skogens betydelse för friluftslivet och människans välbefinnande i centrum.

Sveaskog utvecklar sammanlagt 36 ekoparker runt om i landet. Tillsammans med Skogsstyrelsen tecknar vi särskilda naturvårdsavtal för samtliga ekoparker, som säkrar ett långsiktigt skydd för natur- och kulturvärden. Ekopark Galhammar invigdes 2008 och blev Sveaskogs 21:a ekopark.

Ekoparken bevarar och förändrar

För att bevara den biologiska mångfalden krävs flera olika metoder – från aktiv skötsel till orördhet. Många hotade svenska skogsarter är beroende av lövträd och därför kommer en viktig skötselåtgärd i Ekopark Galhammar att vara en ökning av andelen löv. Här finns redan ovanligt gott om asp och sälg, med lysande grön lunglav och små skrynkliga aspgelélavar på stammarna. För att ge dem och många andra arter utrymme att leva vidare kommer Sveaskog att plocka ut barträd i vissa delar där de hotar att skugga bort lövträden.

Ett sätt att få upp nya unga lövträd är naturvårdsbränningar, som vi kommer att genomföra i några områden. Då får samtidigt de många brandberoende arterna hjälp att överleva, som exempelvis sotsvart praktbagge och svedjenäva. Många djur, växter och faktiskt hela tallens ekosystem är anpassade till återkommande skogsbränder.

Ekopark Galhammar omfattar omkring 1 600 hektar, varav drygt 1 300 hektar är produktiv skogsmark. Tabellen i nästa spalt visar Sveaskogs långsiktiga naturvårdsambitioner för ekoparken.

Naturvårdssatsningen i Ekopark Galhammar

Naturtyper med höga naturvärden	Utgångsläge 2008	Restaurering	I framtiden
Lövnaturskog	7 %	20 %	27 %
Grannaturskog	11 %	11 %	22 %
Tallnaturskog	6 %	7 %	13 %
Summa skog med höga naturvärden	24 %	38 %	62 %
Produktionsskog med förstärkt och generell hänsyn	76 %	-38 %	38 %

Med den naturhänsyn som också lämnas i produktionsskogen blir den totala naturvårdsarealen 68 procent.

Trädkramare

Exklusiva kalkbarrskogar

Halva ekoparken ligger inom Jämtlands kalkrika område. Här växer så kallad örtrik kalkbarrskog, som nästan ger ett djungellikt intryck med sin frodiga vegetation mellan grova granar. Här finns en lång rad vackra och sällsynta växter, snäckor och svampar. Bland annat kan du hitta den lilla hemlighetsfulla orkidén skogsfru, som dyker upp plötsligt ur mossan en sommar och sedan vara spårlöst försvunnen nästa år.

Kalkbarrskogen är en av Nordens mest artrika och skyddsvärda barrskogsmiljöer och Sverige har ett internationellt ansvar för att bevara den.

Myllrande lövskogar

De svenska lövskogarna har minskat drastiskt och en mängd djur och växter med dem. Ekopark Galhammar är mycket speciell eftersom här fortfarande finns gott om äldre lövträd, vilket gynnar en mångfald av liv. Ur aspkrönorna hörs en sprudlande fågelkör om våarna och den nordiska stormhatten

kan växa sig manshög. På skrovliga gammelsälgar sitter dofttickan med sin söta anisdoft som kan kännas på långt håll. Sveaskog kommer att bevara dagens lövträd och skapa nya, med målet att tredubbla arealen lövnaturskog.

Kungsörnens tallar

Grova gammeltallar står spritt över hela ekoparken. Många av dem med vridna grenar och spår av flera bränder. Äldst är ett tiotal "domäntallar" som är omkring 400 år och skyddades av Domänstyrelsen 1937. De gamla tallarna är viktiga för kungsörnen, som har fått svårt att hitta tillräckligt grova och starka boträd. Eftersom deras bon kan väga över ett ton så duger det inte med vilket träd som helst. Både kungsörn, lo och björn kan du få se i Ekopark Galhammar.

Ödesbölen från medeltiden

Sommaren 1350 kom digerdöden till Jämtland och många gårdar övergavs. Två av dessa så kallade ödesbölen ligger i ekoparken och där syns ännu gamla odlingsrösen och åkerterasser. Människor har levt i Galhammars skogar sedan mycket lång tid, kanske nära 1000 år tillbaka. Du kan se spår av dem bland annat genom tjärdalar, fäbodar och en järnframställningsplats.

Rikt friluftsliv

Skogarnas skönhet och närheten till Svenstavik gör Ekopark Galhammar till ett populärt fritidsområde sommar som vinter. På de många lederna möts vandrare, ryttare, skolklasser, dagisbarn, jägare, skidåkare och skoterturister. Här finns flera vindskydd där du är välkommen att grilla eller övernatta. I ekoparkens västra delar finns gott om plats för ensligt vildmarksliv.

Lärande skogar

Både Sveaskog, scouter, skolor och andra använder Ekopark Galhammar för utbildningar, eftersom här finns en sådan mångfald av skogsmiljöer. Snudd på alla nordsvenska skogstyper är representerade; grannaturskog, ungskog, gammal tallskog, kalkbarrskog, myrtallskog, sumpskog, lövnaturskog och skogrika bäckraviner.

Sveaskog planerar även att anlägga ett så kallat Skogsäventyr i ekoparken, en orienteringsbana med kluriga naturfrågor och uppdrag.

Midsommarblomma

Björk

Stjärtlapp

Graffiti

Domäntall

Tjärnmyren